

Lluís-Anton Baulenas
El català no morirà

Un moment decisiu per al futur de la llengua

Come més convencionada, sempre més aglutina, més evoluciona, més comença a ser una llengua pròpia. Amb la seva utilització i aglutinació a col·legir no s'ha pensat per assegurar la supervivència de la llengua. Un altre tema és decidir si cal o no que hi hagi de sobreviure. Però sabem que si la llengua és en via, la cultura catalana pot ser més rica i diversa; i igual l'economia i els plans. El mot? O és que ven una mà... d'hipotesis obertes.

El català no morirà

Lluís-Anton Baulenas,
El català no morirà,
Edicions 62,
Barcelona 2004

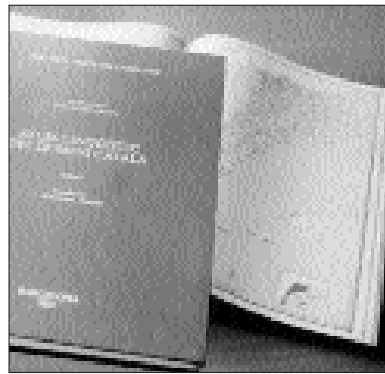
Aquest llibre és la primera incursió del conegut escriptor i articulista Lluís-Anton Baulenas en l'assaig. Autor de celebrades novel·les, com *La felicitat*, *El fil de plata* o *Amor d'idiota*, Baulenas ha decidit d'estrenar-se en aquest camp amb un tema que l'afecta d'una manera íntima, com a català i com a escriptor en català: la situació de la nostra llengua. El fet que l'autor, ja des del títol escollit, es decanti per una visió optimista –no pas cofoia– ja convida a la lectura. Pretén exposar la situació tal com és, des d'una postura realista i crítica, i a partir de les reflexions que li provoquen les diverses vicissituds de la llengua al llarg de la història o també les opinions dels diversos experts que cita. Baulenas escriu des de la passió per la llengua, des de la tristor, també, i sobretot des de la raó. A partir d'aquests tres elements, que amaneix amb subtils tocs d'ironia i moments de justa indignació, l'autor fa un repàs de la història de la llengua i analitza en profunditat les diverses situacions viscudes al llarg del temps.

Un dels objectius del llibre és intentar aclarir per què no hi ha hagut prou progressos després de tants anys d'autogovern i quins obstacles actuen o han actuat en contra de la normalització de la llengua: la feblesa política, l'immobilisme i l'apàtia generalitzada envers els fets lingüístics (amb honoroses excepcions que cal agrair que esmentem); l'hostilitat dels governs espanyols, sigui quin sigui el seu signe polític, i la ideologia de l'internacionalisme, que només pot ser assumida per estats estables i units.

Baulenas fa propostes interessants, valentes i utòpiques; diu que s'hauria d'haver fet molt més, però sobretot explica com s'ha d'actuar d'ara endavant; també descriu el procés que s'hauria de seguir per arribar a la plena implantació del català. La conclusió que se'n treu és que el català no té temps per a perdre i que cal que ens moguem si no volem acabar donant la raó als derrotistes.

Evidentment és millor el discurs de Baulenas dient: «això es pot salvar», que no pas el dels victimistes exclamant: «pobres de nosaltres!», o el dels cofoistes conformant-se amb el «tot va prou bé, no ens podem queixar» o el dels qui des del poder s'espolsaven les puces i deien «depèn de vosaltres». Ara bé, cal prendre consciència que estem en un moment crucial, en què s'ha d'aconseguir que el castellà cedeixi espais d'ús, tenint sempre ben present la nova immigració, la qual, amb el nostre ajut, potser serà el puntal d'una nova revifalla. ♦

ANNA PORQUET I BOTEY

Atles lingüístic del domini català

Joan Veny, Lídia Pons i Griera,
Atles lingüístic del domini català,
Volum II [2. El vestit 3.
La casa i ocupacions domèstiques],
Institut d'Estudis Catalans,
Barcelona 2003

Tenim a les mans el segon volum de l'*Atles lingüístic del domini català*, de Joan Veny i Lídia Pons. En un termini de tres anys hem vist editats dos dels nou volums de què ha de constar l'atles complet; de manera que, en poc temps, ens trobem pràcticament amb la quarta part de l'obra publicada. El pla del procés editor que han fet els autors i la seva realització efectiva mereixen una felicitació, la qual cal fer extensiva a l'Institut d'Estudis Catalans, organisme que en els darrers anys ha donat aixopluc al projecte.

La llengua catalana ha disposat de dos projectes anteriors de constitució d'un atles lingüístic d'abast geogràfic general. Ens referim en primer lloc a l'*Atles lingüístic de Catalunya*, d'Antoni Griera, el qual va publicar 858 mapes, val a dir que fins a la lletra F, ja que la Guerra Civil va fer desaparèixer els materials posteriors; la compleció de l'obra (417 mapes) es féu amb enquestes d'Antoni Pladevall, que tingueren lloc quaranta anys després. El segon dels projectes esmentats prenia com a marc tota la Península Ibèrica; es tracta de l'*Atlas de la Península Ibérica*, de Tomás Navarro Tomás. Pel que fa als Països Catalans, va comptar amb la col·laboració de Moll i Sanchis Guarner; se n'han publicat només setanta mapes (l'any 1962), tot i que el qüestionari era de 1.244 preguntes. És, doncs, de gran importància per a la cultura catalana que l'*Atles lingüístic del domini català*, que constarà de 2.452 mapes, arribi a la seva realització, com tot ho fa preveure en el moment actual: des de la sortida del primer volum ha rebut múltiples elogis, crítiques favorables en els mitjans de comunicació i distincions, entre les quals destaca el Premi de Patrimoni Cultural 2002 de la Generalitat de Catalunya.

L'edició d'un atles té amb una fase prèvia, de gran envergadura, que consisteix en l'arreglada i l'ordenació dels materials. Pel que fa a aquest aspecte, en el nostre cas i en essència, tenim que el projecte fou anunciat a l'inici de la dècada dels anys cinquanta per

A.M. Badia i Margarit, i Germà Colón, que el qüestionari fou elaborat per A.M. Badia i Margarit, i Joan Veny, i que, per diverses circumstàncies de tipus acadèmic, les enquestes foren elaborades majoritàriament per Joan Veny, Lídia Pons, Joaquim Rafel i Joan Martí. S'efectuaren pràcticament totes dins el període 1964-1978. El treball de camp suposava el desplaçament a les diferents localitats, on calia cercar l'informador idoni; les enquestes duraven una mitjana de tres o quatre dies, i la manera d'obtenir el mot era assenyalant l'objecte o bé definint-lo mitjançant una paràfrasi i esperant que brollés de la boca de l'informador. De la pulcritud metodològica amb què van ser efectuades aquestes entrevistes lingüístiques en podem ser testimonis actualment, ja que moltes van ser enregistrades. Recordo d'una manera especial un dels enregistraments en què a l'informador no li ve a la memòria el mot que l'enquestador pretén suggerir-li; aquest darrer, en comptes de formular la pregunta amb uns altres mots, per veure si té més sort, repeteix dues vegades el que ja ha dit abans, amb una gran naturalitat, fins que l'informador pronuncia espontàniament la paraula; i és que el cervell humà es pren el seu temps i l'investigador ha de ser pacient. L'enregistrament magnetofònic ha permès, d'altra banda, la publicació d'etnotextos orals (Veny-Pons [1998]: *Atles lingüístic del domini català. Etnotextos del català oriental*).

Un cop aplegats els materials, transcorre una dècada en què Joan Veny continua treballant en el projecte, completant qüestionaris o publicant estudis puntuals sobre aquells materials.

En 1989 l'Institut d'Estudis Catalans acull l'esmentat atles com a projecte de recerca. Joan Veny i Lídia Pons prenen la direcció de l'obra; se n'inicia la informatització, amb el suport de Joaquim Rafel pel que fa al disseny de les bases de dades. En aquest punt es planifica el que podem trobar en els mapes editats avui, i més específicament el que constitueix una de les seves aportacions originals respecte a altres atles previs. Ens